

Araştırma Makalesi/ Research Article

Hemşirelik Öğrencilerinin Gözünden Kadına Yönelik Şiddet: Metafor Çalışması

Violence Against Women from the Perspectives of Nursing Students: A Metaphor Study

Ayşe Aydın¹ Meltem Şirin Gök² Fatma Kurudirek³

¹Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, TÜRKİYE

²Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Erzurum, TÜRKİYE

³Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 22/05/2024

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 11/09/2024

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Türkiye, Published online: 11/10/2025

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin gözünden kadına yönelik şiddet kavramını nasıl algıladığını metaforlar aracılığı ile belirlemektir.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, bir hemşirelik fakültesinin 2023-2024 güz döneminde öğrenim gören hemşirelik öğrencileri oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip, araştırmaya katılmayı kabul eden 199 öğrenci alındı. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış metafor formu kullanıldı. Öğrencilerin “Kadına yönelik şiddet, gibidir/benzer. Çünkü ” cümlesini tamamlamaları istendi. Veriler, yüz yüze toplandı. Metafor ile metaforun dayandırıldığı açıklama arasında tutarsızlık olan 6 öğrencinin verisi araştırmadan çıkarıldı. Araştırma, 193 öğrenci ile tamamlandı.

Bulgular: Öğrencilerin, kadına yönelik şiddet kavramına ilişkin 45 farklı metafor ürettiği belirlendi. Hemşirelik öğrencilerinin en çok kullandıkları metaforlar arasında; “insanlığa yönelik suç, çiçeği dalından koparmak, toplumun çöküşü/ yok olması ve aciz bir insan” yer almaktadır. Bu metaforlar 4 kategoride toplandı. Bu kategoriler; şiddet uygulayan kişinin özelliği, toplum düzenini bozma, şiddetin öldürücü etkisi ve insanlık dışı kötü davranıştır.

Sonuç: Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin oluşturdukları metaforlar, kadına yönelik şiddetin; şiddet uygulayan kişinin özelliği ile ilgili olduğu, bunun sadece kadını değil toplumu etkilediği, öldürücü etkisinin olduğu ve insanlık dışı kötü bir davranış olarak algılandığı yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, kadın, metafor, öğrenci, şiddet

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to determine how nursing students perceive the concept of violence against women through metaphors.

Method: The population of the research consisted of nursing students studying in the 2023-2024 fall semester of a nursing faculty. No sample selection was made in the research, and 199 students who agreed to participate in the research were included. A semi-structured metaphor form was used to collect data. Students' "Violence against women, is like/similar. Because" They were asked to complete the sentence. Data was collected face to face. The data of 6 students who had inconsistencies between the metaphor and the explanation on which the metaphor was based were excluded from the study. The research was completed with 193 students.

Results: It was determined that the students produced 45 different metaphors regarding the concept of violence against women. Among the metaphors most used by nursing students, "crime against humanity, plucking the flower from its branch, collapse/destruction of society and helplessness" are included. These metaphors were grouped into 4 categories. These categories: The characteristic of the person who uses violence is disruption of social order, the lethal effect of violence and inhumane behavior.

Conclusion: The metaphors created by the nursing students participating in the study were: violence against women; It is related to the characteristics of the person who uses violence, it affects not only the woman but also the society, it has a lethal effect and is perceived as an inhumane behavior.

Key Words: Nurse, women, metaphor, student, violence

ORCID IDs of the authors: AA: 0000-0002-8084-1429; MŞG: 0000-0001-5610- 9943 FK: 0000-0002-5829-2400

Sorumlu yazar/Corresponding author: Fatma Kurudirek

Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: fatmasaban25@hotmail.com

Atıf/Citation: Aydın A, Şirin Gök M, Kurudirek F. (2025). Hemşirelik öğrencilerinin gözünden kadına yönelik şiddet: bir metafor çalışması. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 8(3), 538-546. DOI:10.38108/ouhcd.1484110

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Kadına yönelik şiddet, önemli küresel bir halk sağlığı sorunudur (WHO, 2021). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), kadına yönelik şiddeti kadının insan haklarının bir ihlali olarak ifade etmektedir. DSÖ verilerine göre, 15 yaş ve üzerindeki 736 milyon kadın yaşamları boyunca çoğunlukla yakın bir partneri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Kadına yönelik şiddet, dünya çapında yaklaşık olarak her 3 kadından birini etkilemektedir (WHO, 2021). 2000-2018 yılları arasında 15 ile 49 yaş arası şiddete maruz kalan kadınların küresel yaygınlığını gösteren verilere bakıldığında; Afrika'da %33, Amerika'da %25, Asya'da %27, Avrupa'da %20'dir (Sardinha ve ark., 2022). Kadına yönelik şiddetin, küresel düzeyde kadının yaşamını, çocukları, aileleri ve toplumun büyük bir kısmını etkilediği görülmektedir (WHO, 2021).

Uluslararası platformlarda ele alınan kadına yönelik şiddet, halen çözülmesi gereken bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. 2015 yılında BM'ye üye ülkeler tarafından kabul edilen 2030 BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması çağrısı yapılmıştır. BM Kalkınma hedeflerinden 5. hedef kapsamında 5.2'de toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (United Nations, 2023).

Hemşireler, kadına yönelik şiddetin belirlenmesi ve kadınların savunuculuğunun yapılmasında ve onlara yardım etme konusunda ayrıcalıklı bir konumdadır (Bükecik ve Özkan, 2018). Hemşireler şiddet mağdurlarına bakım, destek ve rehberlik sağlamada kilit rol oynar (Crombie ve ark., 2017) Çünkü sağlık sistemi içinde şiddet mağduru kadın ile ilk temas kuracak kişiler genellikle hemşirelerdir. Hemşirelik öğrencileri, eğitimleri boyunca klinik uygulamalarda ve daha sonra hemşire olarak yakın partner şiddetine maruz kalan kadınlarla karşılaşabilmekte ve onlara bakım vermektedirler. Hemşirelik öğrencilerinin şiddet mağduru kadın ile karşılaştığında hazırlıksız olması şiddet mağduru kadına verilen bakımın önünde bir engel olabilir (Rigol ve ark., 2015). Bu nedenle geleceğin hemşiresi olarak çalışacak öğrencilerin kadına yönelik şiddetle ilgili algılarının değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Vural ve ark. (2020)'nın yaptığı çalışmada öğrencilerin şiddeti onaylamadıkları ve aile içi şiddete olumsuz baktıkları, Pinar ve ark. (2019)'nın yaptığı çalışmada öğrencilerin, şiddete karşı çağdaş bir

tutuma sahip olduğu, Aktaş'ın (2016) yaptığı çalışmada da öğrencilerin şiddeti desteklemediği bildirilmiştir.

Metafor çalışmaları ile geleceğin hemşireleri olan öğrencilerin iş yaşamında karşılaşabilecekleri kadına yönelik şiddetle ilgili algılarını ortaya çıkarmak mümkündür. Metafor, bir kavram veya durumu başka bir kavramla belirtmek amacıyla dilin simgesel amaçla kullanımıdır (Kiseleva ve Trofimova, 2017). Metaforlar, mevcut kavramsal çerçeveler ile yeni bilgiler arasında yaratıcı bağlantılar kurmaya olanak sağlayan güçlü öğrenme ve öğretme kaynaklarıdır (Cook ve Gordon, 2004). Olayları ve deneyimleri daha iyi anlamak amacıyla sıklıkla metaforlardan yararlanılmaktadır (Burkhardt ve ark., 2019). Bireyler kendi duygu ve düşüncelerini tanımlarken sıklıkla metaforlara ihtiyaç duymaktadır (Aydın, 2018).

Hemşirenin kadına yönelik şiddet konusunda erken tespit, müdahale, yönlendirme ve eğitiminde rolleri vardır (Silva ve ark., 2018). Hemşirelik öğrencilerinin bu rolleri daha etkin yerine getirebilmeleri için kadına yönelik şiddet algılarının zihinlerinde nasıl şekillendiğini ortaya çıkarmak önemlidir. Bu kapsamda araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin gözünden kadına yönelik şiddet kavramını nasıl algıladığını metaforlar aracılığı ile belirlemektir.

Araştırma Soruları

1. Hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddet kavramına ilişkin oluşturduğu metaforlar nelerdir?
2. Hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddet kavramına ilişkin ürettiği metaforlar ortak özellikleri bakımından nasıl gruplandırılabilir?

Yöntem

Araştırmanın Türü

Araştırma, metafor analizine dayalı nitel bir çalışma olarak gerçekleştirildi. Metafor analizi, nitel araştırma yöntemlerinden biridir (Creswell ve Poth, 2016). Metafor bir algılama sürecidir ve bir kavram ya da olayın bireyde uyandırdığı algı(lar) olarak tanımlanabilir (Kaplan ve Kızırdırcı, 2017). Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddetle ilişkin algıları metaforlar aracılığıyla betimlendi.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Eylül-Aralık 2023 tarihleri arasında bir üniversitesinin Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 1., 2. 3., 4. sınıf hemşirelik öğrencileri oluşturdu. Araştırmada örneklem

seçimine gidilmeyip, araştırmaya katılmayı kabul eden 199 öğrenci alındı. Ancak, metafor ile metaforun dayandırıldığı açıklama arasında tutarsızlık olan 6 öğrencinin verisi araştırmadan çıkarıldı. Çalışma 193 öğrencinin verisi ile tamamlandı.

Verilerinin Toplanması

Çalışma verileri, araştırmacı tarafından Eylül-Aralık 2023 tarihleri arasında yarı yapılandırılmış form ile yüz yüze toplandı. Araştırmacı tarafından öğrencilere çalışma hakkında bilgi verilip ve çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerin sözlü onamları alındı. Öğrencilerin metafor kavramının ne olduğunu daha iyi anlamaları için araştırmacı tarafından metafor olgusu hakkında bilgilendirme yapıldı. Kadına yönelik şiddet kavramı dışında başka kavramlar üzerinden metafor örneği verildi.

Yarı Yapılandırılmış Form: Yarı yapılandırılmış formun başında, öğrencilerin metafor kavramını anlamalarını sağlamak için metaforun tanımı ve formun nasıl doldurulacağını içeren yazılı bir yönerge bulunmaktadır. Öğrencilerden kadına yönelik şiddeti betimlemeleri için bir metafor üretmeleri, daha sonra ürettikleri metaforu seçme gerekçesini açıklamaları istendi. Formda öğrencilerden “Kadına yönelik şiddet, gibidir/benzer. Çünkü” cümlesini tamamlamaları istendi.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin kadına yönelik şiddet kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar, içerik analizi yöntemi ile incelendi. İçerik analizi yolu ile araştırma verilerinin içinde yer alan, birbirine benzeyen kavramlar ve temalar gruplandırılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Kodlama/adlandırma ve ayıklama aşaması: Katılımcılardan toplanan formlar öncelikli olarak ayıklama işleminden geçirildi. Eksiksiz toplanan 199 formdaki metaforlar sıralandıktan sonra her biri numaralandırılarak birer kod numarası verildi (K1, K2, K3 gibi). İçerisinde metafor tanımına uymayan ve metafor ile sebebi arasında mantıksız ilişki olan 6 veri analize alınmadı.

Tasnif etme (eleme ve arıtma) aşaması: Bu aşamada her metafor parçalara ayrılarak, diğer metaforlarla ortak ve benzer özellikleri kontrol edildi. Metaforlar ve açıklamalar tekrar tekrar okundu ve gözden geçirildi. Metafor ile gerekçesi arasında bağlantı olmayan 6 form elendi. Çalışma 193 form ile tamamlandı.

Kategori geliştirme aşaması: Öğrenciler tarafından uygun biçimde yazılmış metaforlar birbirleriyle ilişkileri doğrultusunda her iki

araştırmacı tarafından ayrı ayrı kategorize edildi ve daha sonra karşılaştırıldı. Kategoriler belirlenirken metaforları açıklayan kısmı detaylı incelenerek anlam metaforunu anlamını en iyi temsil edecek kategoriye yerleştirilmesi sağlandı. Bu kapsamda toplam 4 kategori (şiddet uygulayan kişinin özelliği, toplum düzenini bozma, şiddetin öldürücü etkisi ve insanlık dışı davranış) oluşturuldu.

Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması: Bu aşamada da metaforların kavramsal kategorileri temsil edip etmediğini ortaya koymak amacıyla alanında uzman üç akademisyenin görüş ve önerilerine sunuldu. Oluşturulan kategoriler ile uzmanların yaptıkları eşleştirmeler karşılaştırıldı. Araştırmacıların oluşturduğu kategorilerle uzmanların yaptıkları eşleştirmeler birbiriyle uyumluydu.

Verileri bilgisayar ortamına aktarma aşaması: Bulguların yorumlanması, her bir kavramsal kategoriyi ve bu kategorilere ait metaforları içeren tabloların oluşturulması ve katılımcıların metafor ve kategorilerin yüzde değerlerinin hesaplanması amacıyla bilgisayar ortamına veriler aktarıldı. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda değerlendirme ve yorumlama yapıldı.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin %51.8'i kadın, %48.2'si erkeklerden oluşmaktadır. Öğrenciler, kadına yönelik şiddet kavramına ilişkin 45 farklı metafor üretti. Bu metaforlar 4 kategoride gruplandırıldı. Bu kategoriler; **şiddet uygulayan kişinin özelliği (9 metafor)**, **toplum düzenini bozma (13 metafor)**, **şiddetin öldürücü etkisi (11 metafor)**, **insanlık dışı kötü davranış (12 metafor)** şeklindedir. Kadına yönelik şiddetin olumsuz bir durum olması nedeniyle oluşturulan metaforların hepsinin olumsuz olduğu belirlendi. Hemşirelik öğrencilerinin en çok kullandıkları metaforlar; insanlığa yönelik suç (23), çiçeği dalından koparmak (22), toplumun çöküşü/yok olması (13) ve aciz bir insan (9) şeklindedir. Öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve metaforlara ilişkin oluşturulan kategoriler Tablo 1'de verildi (Tablo 1).

Tablo 1. Kadına yönelik şiddet kavramına ilişkin öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve oluşturulan kategoriler

Kategori	Metafor	Sayı	Öğrencilerin Ürettikleri Metaforların Açıklaması
Şiddet Uygulayan Kişinin Özelliği (9)	Aciz bir insan	12	“Çözüm üretemeyen kişi acizliğini şiddetle çözmeye çalışır.”
	Cahil bir insan	6	“Çünkü eğitimi olmayan ve ailesi tarafından bu tarz şeyler görmüş insanlar yapar genelde”.
	Güç gösterisi	5	“Kadın savunmasızdır.”
	Aşağılık bir insan	2	“Aşağılık insanların karşındakine saygısı olmaz. Oysa insan, her canlıya saygı duyar. Bunu yapmaz.”
	Sevgisiz bir insan	3	“Eğitimi olmayan ve ailesi tarafından sevgi görmemiş, şiddet görmüş insanlar bu tarz şeyler yapar.”
	Ahlaksız bir insan	1	“Ahlaki ve şerefi olan kendinden yapı olarak güçsüz hiç kimseye el kaldırmaz.”
	Öz saygısı yetersiz bir insan	3	“Kişi kendini ne kadar güçsüz alçak hissederse karşısındaki insanı o kadar ezmeye başlar bu bir güç gösterisiymişçesine.”
	Zekâ geriliği	1	“Mantıklı bir açıklaması yoktur.”
	Hastalıklı kişi	2	“İnsana zarar veren bir zihniyet sadece hastalıklı kişiyle bağlantılanabilir.”
Toplum Düzenini Bozma (13)	Toplumun çöküşü/ yok olması	13	“Bir toplumun gelişmişliği kadının özgürlüğüdür.”
	Kamburlaşmak	1	“Kadın insanlığın bel kemiğidir. Kadın kırılırsa toplum kamburlaşır.”
	Evin düzenini bozma	2	“Bir evi yöneten, evirip çeviren bir kadındır, bir annedir.”
	Dünyanın işleyişini bozmak/Kıyamete adım atmak	3	“Kadın soyun devamıdır. İnsanlığın devamıdır aslında kadına şiddet uygulayarak biz insanlığı öldürüyoruz fikrimce.”
	Adaletsiz bir toplum	3	“Adaletin olmadığı yerde zulüm vardır bir toplumda da bir aile de bir ilişkide aynen öyle kadına şiddet de adillğin bozulduğu şaşırtıcı bir ilişkinin ürünüdür.”
	Karanlık dünya	3	“Gelecek aydınlığımızı karartır.”
	Kendi topuğuna sıkılmak	3	“Hayatımızda en önemli ve değerli olan kişilere karşı şiddet uygulamanın şahsın kendisine de ilerde büyük sıkıntılar doğurur.”
	Memleketini terk etmek zorunda kalmak	1	“Kadınlar genellikle en yakınlarından şiddet görür memleketim limanım dediği insanların her türlü şiddeti sonrasında onlardan gitmesi memleketini terk etmesi gibidir.”
	Kanayan yara	1	“Durmadiğı ve durdurulmaya çalışılmadiğı taktirde hayatımız tehlikededir.”
	Renkli bir resme siyah boya dökmek/leke	2	“Şiddet kadınların toplumdaki rengini duruşunu ve gücünü yıkmaya yöneliktir.”
	Afet/fırtına	2	
	İşlevini yitirmiş nesne (Bozuk plak, çatlak kova, kırık telefon, kırılan bardak, kırılan kalem)	5	“Çünkü kalem kırıldığında onunla yazı yazılamaz.”
	Vatana ihanet	2	“Kadın emanettir.”
Şiddetin Öldürücü Etkisi (11)	İnsanlığın nefesini/oksijenini kesmek	4	“Kadın nefestir.”
	Çiçeği dalından koparmak	22	“Kadınlar çiçektir. Dalından kopan çiçek solar.”
	Bir nesli yok etmek	5	“Bir kadın; bir anne, bir evlat ve bir yaşamdır.”
	Ağaçları kesmek	6	“Ağaçlar gibi kadınlar da dünyayı güzelleştirir.”
	Renklerin kaybolması	1	“Kadınlar hayata renk katıp dünyayı renklendirir.”
	Tüm güzel duyguların yok olması	2	“Şiddet dünyanın en çirkin eylemidir.”
	Cinayet	7	“Şiddet cinayetle eş değer iz bırakır.”
	Bataklık	1	“İçine çektikçe hayatı soldurur.”
	Güneşin yok olması	1	“Kadın insanların hayatını ısıtan, aydınlatan bir canlıdır.”
	Her şeyin sonunu getirmek	2	“Kadın herşeydir.”
	Ateşin yakması	1	“Şiddet ateş gibi yakıp yok eder kadını.”

Tablo 1. (devam) Kadına yönelik şiddet kavramına ilişkin öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve oluşturulan kategoriler

İnsanlık Dışı Kötü Davranış (12)	İnsanlığa yönelik suç	23	“Sadece kadına değil bütün insanlığa yapılmış bir saygısızlıktır.”
	İnsanlık dışı bir hareket/ Zorbalık/vahşet	17	“Varlık dışı bir harekettir. Varlığın sebebi kadındır.”
	Zalimlik/canilik	9	“Ancak bir canı bunu yapabilir.”
	Canavarlık	4	“İnsanlar konuşarak anlaşır ve akli olan varlıklarıdır. Akli olmayan canlılar şiddete başvurur.”
	İnsanlığı ayaklar altına almak	1	“Bir erkeği dünyaya getiren, can veren kadındır.”
	Kudurmuş bir köpek beyni	1	“Kudurmuş bir köpeğin beyninin kontrolsüz yaptığı hareket gibidir.”
	Katliam	2	“Sadece kadına değil bütün canlılara yapacağımız en ufak şiddet suçtur ve kabul edilemez bir durumdur.”
	Masum hayvana/bebeğe/anneye yapılan şiddet	bir 4	“Kadın bebek gibi savunmasızdır.”
	Gelecek nesile şiddet	1	“Geleceğimiz kadınların elindedir.”
	Özgürlükten mahrum bırakma	1	“Hiçbir kadın bunu hak etmez. Her kadın özgürdür.”
	Yediği kaba pislemek	1	“Kadın; annedir, eştir en önemlisi insandır.”
	Kalbin kırılması	1	“Kalp kırılır ama atmaya devam eder.”

Kategori 1: Şiddet Uygulayan Kişinin Özelliği

Şiddet uygulayan kişinin özelliği kategorisinde; “aciz bir insan, cahil bir insan, güç gösterisi, aşagılık bir insan, sevgisiz bir insan, ahlaksız bir insan, öz saygısı yetersiz bir insan, zekâ geriliği, hastalıklı kişi” metaforları üretildi. Bu kategoride 9 metafor üretilmiş olup, en çok üretilen metafor, “aciz bir insan” dır.

Bu kategoride öğrenciler tarafından üretilen metaforlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

“Kadına yönelik şiddet, aciz bir insan gibidir. Çünkü, gücü ancak kendisinden güçsüz kişilere yeten aciz kişiler kadına şiddet uygular.” (K191)

“Kadına yönelik şiddet, öz saygısı yetersiz bir insan gibidir. Çünkü, kişi kendini ne kadar güçsüz, alçak hissederse karşısındaki insanı o kadar ezmeye başlar.” (K162)

Kategori 2: Toplum Düzenini Bozma

Toplum düzenini bozma kategorisinde; “toplumun çöküşü/ yok olması, kamburlaşmak, evin düzenini bozma, dünyanın işleyişini bozmak/kıyamete adım atmak, adaletsiz bir toplum, karanlık dünya, kendi topuğuna sıkamak, memleketini terk etmek zorunda kalmak, kanayan yara, renkli bir resme siyah boya dökmek/leke, afet/fırtına, işlevini yitirmiş nesne (bozuk plak, çatlak kova, kırık telefon, kırılan bardak, kırılan kalem), vatana ihanet” metaforları üretildi. Öğrencilerin bu kategoride 13 metafor ürettiği belirlendi. Toplumun düzenini bozma kategorisinde en çok üretilen metaforun, “toplumun çöküşü/yok olması” olduğu belirlendi.

Bu kategoride üretilen metaforlardan bazıları;

“Kadına yönelik şiddet, toplumun yok olması gibidir. Çünkü, kadın toplumun en önemli ferdidir.” (K11)

“Kadına yönelik şiddet, kamburlaşmak gibidir. Çünkü, kadın insanlığın bel kemiğidir.” (K66)

“Kadına yönelik şiddet, kanayan yara gibidir. Çünkü, durmadığı ve durdurulmaya çalışılmadığı takdirde hayatımız tehlikeydedir.” (K152)

“Kadına yönelik şiddet, renkli bir resme siyah boya dökmek gibidir. Çünkü, kadına yönelik sözlü veya sözsüz her türlü şiddet kadınların toplumdaki rengini, duruşunu ve gücünü yıkmaya yöneliktir.” (K154)

Kategori 3: Şiddetin Öldürücü Etkisi

Bu kategoride; “insanlığın nefesini/oksijenini kesmek, çiçeği dalından koparmak, bir nesli yok etmek, ağaçları kesmek, renklerin kaybolması, tüm güzel duyguların yok olması, cinayet, bataklik, güneşin yok olması, her şeyin sonunu getirmek, ateşin yakması” metaforları üretildi. Bu kategoride 11 metafor üretilmiş olup, en çok üretilen metaforun, “çiçeği dalından koparmak” olduğu saptandı.

Üretilen metaforlardan bazı ifadeler;

“Kadına yönelik şiddet, insanlığın nefesini kesmek gibidir. Çünkü, kadın nefestir.” (K6)

“Kadına yönelik şiddet, çiçeği dalından koparmak gibidir. Çünkü, kadın çiçektir.” (K4)

“Kadına yönelik şiddet, cinayet gibidir. Çünkü, fiziken belki değil ama psikolojik travmayla öldürür insanı.” (K77)

Kategori 4: İnsanlık Dışı Kötü Davranış

Bu kategoride; “insanlığa yönelik suç, insanlık dışı bir hareket/ zorbalık/vahşet, zalimlik/canilik, canavarlık, insanlığı ayaklar altına almak, kudurmuş bir köpek beyni, katliam, masum bir hayvana/bebeğe/anneye yapılan şiddet, gelecek nesile şiddet, özgürlükten mahrum bırakma, yediği kaba pislemek, kalbin kırılması” metaforları üretildi. Bu kategoride 12 metafor üretildi. En çok üretilen metafor, insanlığa yönelik suçtur.

Üretilen metaforlardan bazı ifadeler;

“Kadına yönelik şiddet, kudurmuş bir köpeğin beyni gibidir. Çünkü, kudurmuş bir köpeğin beyninin kontrolsüz yaptığı hareket gibidir.” (K112)

Tartışma

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddet kavramına yönelik oluşturdukları 45 farklı metafor 4 kategori altında sınıflandırıldı. Bu kategoriler; “şiddeti uygulayan kişinin özelliği”, “toplumun düzenini bozma”, “şiddetin öldürücü etkisi” ve “insanlık dışı kötü bir davranış” olarak belirlendi. Hemşirelik öğrencilerinin en çok kullandıkları metaforlar; insanlığa yönelik suç (n:23), çiçeği dalından koparmak (n:22), toplumun çöküşü/yok olması (n:13) ve aciz bir insan (n:12) şeklindedir (Tablo 1).

Kadına yönelik yakın partner şiddeti, kadına yönelik şiddetin en yaygın biçimidir (Sardinha ve ark., 2022). Yakın partner şiddeti, kadınları yaşam boyu etkileyen, yaygın ve potansiyel olarak yıkıcı bir sorundur (Kyle, 2023). Bu çalışmada öğrencilerin, şiddeti uygulayan kişileri “aciz bir insan, cahil bir insan, güç gösterisi, sevgisiz bir insan, öz saygısı yetersiz bir insan” gibi metaforlarla tanımladıkları görülmektedir. Tanrıoğan’ın (2018) yaptığı çalışmada da şiddeti uygulayan kişilerin benzer özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Partner şiddetine ilişkin algıların incelendiği bir çalışmada hemşirelik öğrencileri istismarcıyı akıl hastası olarak nitelendirmektedir (Rigol ve ark., 2015). Bu çalışmada ise öğrenciler şiddet uygulayan kişileri zekâ geriliği ve hastalıklı kişi metaforu ile tanımladılar. Öğrenciler hastalıklı kişi metaforunu “İnsana zarar veren bir zihniyet sadece hastalıklı kişiyle bağlantılanabilir.” şeklinde açıklamışlardır. Şiddeti uygulayan kişinin özellikleri ile ilgili en fazla üretilen metaforlardan “aciz bir insan” kavramı, erkeğin kadını kıskanma, korkutma ve bastırma çabası içinde kendi zavallılığı ile yüzleşmesi şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerden biri aciz bir insan metaforunun gerekçesini “Gücünün sadece kadına yetebileceğini,

karşısındakinin ona karşılık veremeyeceğini bildiği için şiddete başvurur.” şeklinde ifade etmektedir. Öğrencilerin ürettikleri metaforlardan bir tanesi de güç gösterisidir. Bu metafor öğrencilerin toplumdaki “erkek” algısını, erkeğin kadın üzerinde hakimiyet kurmak ve söz sahibi olmak istediği algısını yansıtmaktadır. Joseph ve Jones’in (2023) kadına yönelik şiddet üzerine yaptıkları çalışmada, erkeklerin “sertlik, saldırganlık ve kontrolcü davranışı”, erkek olmanın normatif belirteçleri olarak tanımlanmıştır. Aynı çalışmada birçok erkek kadınların ekonomik gücünün olmamasının kadınları istismara karşı savunmasız hale getirdiğini belirtmiştir (Joseph ve Jones, 2023). Bangladeş, Kamboçya, Hindistan, Meksika, Nijerya, Pakistan gibi ataerkil toplumlarda kültürel olarak, erkekler eşlerinin sahibi olarak görülmekte, eğer eşleri rollerini yerine getiremezse, erkeklerin şiddete başvurma hakkına sahip oldukları düşünülmektedir. Tüm toplumlarda ataerkillik, erkeklerin bir disiplin, ceza ve tahakküm biçimi olarak partnerlerini istismar etmesine ve şiddet uygulamasına izin verir (Indira ve Vijayalakshmi, 2015). Bireylerin sorunları algılama biçimleri ve çözüm stratejileri toplumun sosyokültürel faktörlerinden bağımsız düşünülemez. Bu sebeple erkeklerin kazandıkları gücü kadına karşı sorun çözme aracı olarak kullandıkları düşünülebilir. Ayrıca öz saygı yetersizliği de öğrenciler tarafından şiddet nedeni olarak tanımlanmıştır. Joseph ve Jones’in (2023) çalışmasında, kişilerin çoğu, erkek çocukların “duygusal olma” konusunda cesaretlerinin kırıldığını ve çocukluklarından beri erkeklerin duygularını bastırmaları gerektiği belirtilmektedir. Erkeklerin çoğu, erkek çocukların duygularını tanıması, ifade etmesi veya yönetmesi konusunda cesaretlendirilmediğini, kültürel normlarla büyüdüklerini ve bunun da duyguları düzenlemede yetersizliğe yol açtığını belirtmiştir (Joseph ve Jones, 2023). Bu çalışmada sevgisiz bir insan metaforunun gerekçesi “Eğitimi olmayan ve ailesi tarafından sevgi görmemiş, şiddet görmüş insanlar bu tarz şeyler yapar.” şeklindedir. Yapılan bir çalışmada, erkeklerin yaklaşık dörtte üçü şiddete erken çocukluktan beri düzenli olarak tanık oldukları veya maruz kaldıkları bir şey olarak tanımlamıştır (Joseph ve Jones, 2023). Cinsiyet rollerine yönelik tutumların ve çocuğun yetiştiği aile ortamının kadına yönelik şiddet algısını etkilediği düşünülmektedir.

Toplum düzenini bozma kategorisinde öğrencilerin en çok ürettiği metafor, toplumun çöküşü/ yok olmasıdır. Öğrenciler bu kategoride,

kadına şiddetin, toplumu yok eden bir durum olduğunu belirtmişlerdir. Toplumun çöküşü/ yok olması metaforunu bir öğrenci, “bir toplumun gelişmişliği kadının özgürlüğüdür” şeklinde açıklamaktadır. Öğrenciler, bu kategoride “toplumun kamburlaşması, dünyanın işleyişini bozma, karanlık dünya, kendi topuğuna sıkamak, memleketini terk etmek zorunda kalmak, kanayan yara, renkli bir resme siyah boya dökmek/leke, afet/fırtına, işlevini yitirmiş nesne, vatana ihanet” gibi metaforlar ürettikler. Çaldak’ın (2021) çalışmasında “şiddetin topluma zarar vermesi” kategorisinde üniversite öğrencilerinin, “toplumu zehirleyen, ortadan kaldıran ve insanlığın düşmanı” gibi 34 metafor ürettikleri belirlenmiştir. Özmaya ve ark.’nın (2021) yaptığı çalışmada, kadına yönelik şiddet topluma zarar veren olay olarak nitelendirilmiştir. Toplumun temel yapısı olan aile ve ailenin de en önemli unsuru olan kadın yok edilirse, toplum kökten sarsılmış olur. Bu çalışmada oluşturulan metaforlar içinde en çok dikkati çeken, “kamburlaşmak” ve “karanlık dünya” metaforlarıdır. Öğrenciler, kadına şiddetin, toplumu kamburlaştırdığını ve geleceği karartarak toplumu yok eden bir durum olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada bu kategoride oluşturulan metaforlar ile literatürün benzerlik göstermesi, kadına şiddet konusunun toplumsal bir yara olduğunun işareti kabul edilebilir.

Kadına yönelik şiddet dünya çapında önemli bir halk sağlığı sorunudur (WHO, 2021). “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi”ne ulaşmak için Kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması gündemin ana konusunu oluşturmaktadır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için toplumun bütününde ve tüm katmanlarında eyleme geçilmelidir (Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, 2017). Kadına yönelik şiddetin ortadan kalkması için yasal düzenlemelerin yapılmasının yanında; yasal düzenlemelerin getirdiği haklar ve sorumluluklar konusunda sahip olunan farkındalık ve bilinç de büyük önem taşımaktadır.

Şiddetin öldürücü etkisi kategorisinde en çok üretilen metafor, “çiçeği dalından koparmak”tır. Çaldak’ın (2021) çalışmasında “bahçedeki güllerin dalından koparılması, kopan damar, intihar” gibi metaforlar belirlenmiştir. Üretilen metaforlar bu çalışmayla benzerdir. Bu kategoride ayrıca “güneşin yok olması, her şeyin yok olması ve ateşin yakması” gibi metaforların oluşturulması, öğrenci gözüyle kadına yapılan şiddetin, güneşin ve her şeyin yok olacağını, ateş gibi her şeyi yakıp yok ederek kadınsız bir toplumun olamayacağını

düşündürmektedir. Kadına yönelik şiddet, kadınların sıklıkla yaralanmasına hatta yaşamlarının son bulmasına sebep olmaktadır (Tsegay, 2022). Öğrencilerin de bu kategoride ürettiği metaforlarda görüldüğü gibi; kadın ailenin, toplumun, yaşamın en önemli kaynağıdır. Öğrencilerin ürettikleri metaforlardan da anlaşıldığı gibi, kadın “çiçek, ağaç, renk, güneş” gibi yaşamdaki yeri özeldir ve korunmalıdır.

İnsanlık dışı kötü davranış kategorisinde en çok üretilen metafor, insanlığa yönelik suçtur. Şiddetin insanlığa yönelik suç olduğu metaforu “Sadece kadına değil bütün insanlığa yapılmış bir saygısızlıktır.” şeklinde ifade edilerek hemşirelik öğrencileri tarafından çarpıcı bir şekilde ortaya konmuştur. Çaldak’ın (2021) çalışmasında benzer şekilde “insanlık dışı hareket” metaforu üretilmiştir. Özmaya ve ark.’nın (2021) yaptığı nitel çalışmada, öğrenciler kadına yönelik şiddeti “insanlık dışı davranış” olarak ifade etmektedir. Özellikle Tanrıoğen’in (2018) çalışmasında, insani özelliklerini kaybetmiş, başka bir yaratık anlamındaki “mankurt” ifadesi, bu çalışmada elde edilen “kudurmuş bir köpek beyni, canavarlık, zorbalık, zalimlik, vahşet, katliam” gibi metaforlarla benzerlik göstermektedir. Bu çalışmada öğrenciler insanlık dışı kötü davranış kategorisini; “İnsanlık dışı hareket, zalimlik, canilik, masum bebeğe/hayvana yapılan şiddet” gibi metaforlarla ortaya koymuşlardır. Kadına şiddetin, sadece kadını değil tüm insanlığı etkileyen bir insan hakkı ihlali olduğu görülmektedir. Öğrencilerin şiddeti sadece kadına değil insanlığa yapılan suç olarak ifade etmeleri, şiddetin evrensel boyutunu ve toplumda yaşayan bütün insanların sorunu olduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin oluşturdukları metaforlar; kadına yönelik şiddetin, şiddet uygulayan kişinin özelliği ile ilgili olduğu, bunun sadece kadını değil toplumu etkilediği, öldürücü etkisinin olduğu ve insanlık dışı kötü bir davranış olarak algılandığı yönündedir.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, geleceğin sağlık ekibini oluşturacak hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddet konusunda farkındalıkları iyi düzeydedir. Hemşirelik öğrencilerinin bu farkındalıklarının daha da geliştirilmesinin yanı sıra öğrenciler şiddete maruz kalmış kadınlara bakım verirken dikkat edilmesi gereken hususlar noktasında da desteklenmelidir. Hemşirelik müfredatında gerek teorik gerekse uygulamalı

derslerde konu ile ilgili içeriklere yer verilmelidir. Aynı zamanda hemşirelik öğrencilerin kadına yönelik şiddeti önlemedeki rollerinin sadece klinik alanlarla sınırlı kalmaması gerektiği; Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde yürütülen çalışmalarda ve uygulamalarda da aktif olarak yer alması önerilebilir.

Araştırmannın Etik Yönu/ Ethics Committee

Approval: Bu çalışma için etik kurul onayı Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Tarih: 01/06/2023 ve Sayı No: B.30.2.ATA.0.01.00/409)

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: AA, MŞG, FK; Tasarım: AA, MŞG; Veri toplama ve Veri İşleme: AA, MŞG, FK; Analiz ve Yorum: AA, MŞG, FK; Kaynak tarama: AA, MŞG; Makalenin yazımı: AA, MŞG; Eleştirel inceleme: AA, MŞG, FK.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu araştırma için finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Evrensel bir sorun olan kadına yönelik şiddeti öğrenciler metaforlar aracılığıyla tanımlamıştır. Olumsuz bir durum olan şiddetin öğrenciler tarafından da olumsuz olarak algılandığı tespit edilmiştir.
- Şiddet konusundaki farkındalıkları iyi düzeyde olan hemşirelik öğrencileri şiddet konusunda erken tespit, müdahale, ileri yönlendirme ve şiddete uğramış kadına bakım rolünün de farkında olarak bireylere destek olacaktır.

Kaynaklar

- Aktaş D. (2016). Attitudes of university students towards domestic violence against women. *Clinical and Investigative Medicine*, 39 (6),173-178.
- Aydın T. (2018). Lakoff ve Johnson'ın metafor kuramı ve eski Türkçe ile orta Türkçe'de birleşik fiillerde yük metaforu. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (44), 163-181.
- Burkhardt AM, Nathaniel AK. (2019). Empowerment for nurses. In *Ethics and Issues in Contemporary Nursing*. Elsevier - Health Sciences Division.
- Bükecik E, Özkan B. (2018). Kadına yönelik şiddet: Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığına etkisi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 33-37.
- Cook SH, Gordon MF. (2004). Teaching qualitative research: A metaphorical approach. *Journal of Advanced Nursing*, 47(6), 649–655. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2004.03153.x>

- Creswell, JW, Poth CN. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage Publications.
- Crombie N, Hooker L, Reisenhofer S. (2017). Nurse and midwifery education and intimate partner violence: a scoping review. *Journal of Clinical Nursing*, 26(15-16), 2100-2125. <https://doi.org/10.1111/jocn.13376>
- Çaldak H. (2021). Üniversite öğrencilerinin bakış açısı ile “Kadına Şiddet” kavramı. *Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*, (15),159-172.
- Indira M, Vijayalakshmi P. (2015). Gender matters: Eritrean women and mediated messages of foreign television channel. *Journal of Mass Communication & Journalism*, 5 (242), 2. <http://dx.doi.org/10.4172/2165-7912.100.0242>
- Joseph DD, Jones AD. (2023). Understanding violence against women in the caribbean through an exploration of men's perspectives. *Violence Against Women*, 29(5), 1005-1023. <https://doi.org/10.1177/10778012221104845>
- Kaplan T, Kızdırıcı F. (2017). Metaphorical perceptions of Turkish teaching second grader students regarding “cultural interaction”. *The Journal of Social Sciences*, 4 (18), 614-627.
- Kiseleva SV, Trofimova NA. (2017). Metaphor as a device for understanding cognitive concepts. *Rev Lenguas Fines Especificos*, 23(2),226- 246.
- Kyle J. (2023). Intimate partner violence, *Medical Clinics of North America*, 107(2), 385-389.
- Özmaya E, Altun E, Karakaş D, Uzun, S. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin görüşlerinin belirlenmesi: Nitel çalışma. *Ejons International Journal*, 5(17), 106-119.
- Rigol-Cuadra A, Galbany-Estragué P, Fuentes-Pumarola C, Burjales-Martí MD, Rodríguez-Martín D, Ballester-Ferrando D. (2015). Perception of nursing students about couples' violence: knowledge, beliefs and professional role. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 23(3), 527-534.
- Sardinha L, Maheu-Giroux M, Stöckl H, Rachel Meyer S, García-Moreno C. (2022). Global, regional, and national prevalence estimates of physical or sexual, or both, intimate partner violence against women in 2018. *Lancet*, 399(10327), 803–813.
- Silva CD, Gomes VLO, Fonseca ADD, Gomes MT, Arejano CB. (2018). Representation of domestic violence against women: comparison among nursing students. *Representação da violência doméstica contra a mulher: comparação entre discentes de enfermagem*. *Revista Gaucha de Enfermagem*, 39, e63935. <https://doi.org/10.1590/1983-1447.2018.63.935>
- Pinar SE, Sabanciogullari S. (2019). Nursing and midwifery students' attitudes towards violence against women and recognizing signs of violence against women. *International Journal of Caring Sciences*, 12(3), 1520-1529.

- Tanrıöğen ZM. (2018). Metaforlarla Kadına Yönelik Şiddet. Aile Araştırmaları içinde, ed. Asuman Altay, 281-309. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Tsegay SM. (2022). Gender and family relations: Experiences of highly educated Eritrean migrants in the UK. Global Social Welfare, 9(2), 79-88. <https://doi.org/10.1007/s40609-021-00217-4>
- Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Kapsamında Türkiye'nin Mevcut Durum Analizi Projesi, 2017.
- World Health Organization. Violence against Women Prevalence Estimates. 2021. Erişim tarihi: 13 Mart 2023. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022256>
- United Nations. Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls. 2023. Erişim tarihi: 10 Eylül 2023, <https://sdgs.un.org/goals/goal5>
- Vural PI, İnangil D, Körpe G. (2020). Üniversite öğrencilerinin şiddete ve aile içi şiddete yönelik tutumları ve ilişkili faktörler. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 3(3), 272-279. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.777785>
- Yıldırım A, Şimşek H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.